

Naše společná přítomnost: Ekonomický růst v souvislostech

Our Common Present: Context of Economic Growth

Konferenční abstrakty

Conference abstracts

Čtvrtý ročník mezioborové konference **Naše společná přítomnost**, s podtitulem **Ekonomický růst v souvislostech** se koná 17. dubna 2014 v Českých Budějovicích. Konferenci spolupořádají Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové a Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy v Praze.

*Fourth year of interdisciplinary conference **Our Common Present**, subtitled **Context of Economic Growth** takes place on April 17th, 2014 in České Budějovice, Czech Republic. The conference is co-organised by Faculty of Economics, University of South Bohemia in České Budějovice; Faculty of Arts, Charles University in Prague; Faculty of Education, University Hradec Králové and Environment Centre, Charles University in Prague.*

<http://www.ecoology.org/nase-spolecna-pritomnost-2014>

<http://www.ecoology.org/english/our-common-present-2014>

Eva Cudlínová, Jan Vávra, Miloslav Lapka

Od udržitelného rozvoje k zelenému růstu

V návaznosti na nedávnou finanční a ekonomickou krizi byl představen program Global Green New Deal, jež se zdá být praktickým způsobem, jak dosáhnout hospodářské prosperity v rámci ekologických limitů naší planety. Konkrétní kroky k řešení globálních problémů se hlásí k ekologické ekonomii jako základu, umožňujícím udržitelný život na Zemi. Příspěvek představuje koncepcce zelené ekonomiky a zeleného hospodářského růstu, z hlediska teorie i praxe a věnuje se stále otevřeným otázkám, například v jakém vztahu je ekologická ekonomika a zelená ekonomie nebo jak jde dohromady zelený růst s udržitelným rozvojem?

From Sustainable Development to Green Growth

Global Green New Deal programme was introduced as a reaction to the recent financial and economic crisis. This program seems to offer practical steps how to reach economic prosperity inside the ecological limits of the Earth. Particular measures from Global Green New Deal English claim to respect ecological economics, as a basis for the sustainable life. The paper introduces theory and reality of the concepts of Green Economy and Green Economic Growth. Relevant questions, are discussed, e.g. what is the relationship between ecological economics and Green Economy or whether it is possible to put together Green Growth and Sustainable Development.

Bio

Doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc., PhDr. Jan Vávra, Ph.D. a PhDr. Miloslav Lapka, CSc. se na Katedře strukturální politiky EU a rozvoje venkova Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity věnují problematice vztahu člověka a životního prostředí, např. socio-ekonomickým aspektům změn klimatu, koncepci udržitelného rozvoje či proměnám současné krajiny.

Associate professor Eva Cudlínová, PhD; postdoctoral fellow Jan Vávra, PhD; and assistant professor Miloslav Lapka, PhD from the Department of Structural Policy of the EU and Rural Development, Faculty of Economics, University of South Bohemia in České Budějovice focus on the human-environment interactions, e.g. socio-economic aspects of climate change, Sustainable Development or recent landscape changes.

email: evacu@centrum.cz, jvavra@ef.jcu.cz, miloslav.lapka@centrum.cz

Ivana Faltová Leitmanová, Renata Klufová

Práce nejen jako primární výrobní faktor

Předložený příspěvek je, na základě zkoumání vybraných charakteristik trhu práce v 107 obcích okresu České Budějovice, věnován úvahám o zaměstnanosti ve vazbě na širší sociální, ekonomické a environmentální souvislosti. Zabývá se vztahy mezi dílčími faktory trhu práce venkovských obcí, jakými jsou např. jejich geografická poloha, institucionální „zázemí“ územně-správního členění a mobilita pracovní síly na straně jedné a odvětvová, resp. sektorová, struktura zaměstnanosti na straně druhé.

Labour not only as the primary input

This paper is based on an examination of selected characteristics of the labour market in 107 municipalities of district České Budějovice and is devoted to considerations of employment in relation to broader social, economic and environmental context. It deals with the relationships between the sub-factors of the labour market in rural communities such as the geographic location, institutional "background" of territorial-administrative structure and labour mobility on one hand, and industry, respectively sectorial structure of employment, on the other hand.

Bio

Doc. Ing. Ivana Faltová Leitmanová, CSc. se na Katedře ekonomiky Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity věnuje mikro- a makroekonomickým aspektům trhu práce. RNDr. Renata Klufová, Ph.D. se na Katedře aplikované matematiky a informatiky Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity zabývá demografií a prostorovými aspekty ekonomického rozvoje.

Associate professor Ivana Faltová Leitmanová, PhD focuses on micro- and macroeconomic aspects of labour market in the Department of Economics, Faculty of Economics, University of South Bohemia in České Budějovice. Assistant professor Renata Klufová, PhD from the Department of Applied Mathematics and Informatics, Faculty of Economics, University of South Bohemia in České Budějovice deals with demographics and spatial aspects of economic development.

email: leitman@ef.jcu.cz, klufova@ef.jcu.cz

Marek Loužek

Thomas Malthus a problémy dneška

Thomas Robert Malthus (1766–1834), od jehož smrti uplynulo již 180 let, byl klasický britský ekonom, který se stal otcem moderní demografie. Malthus proslul svým proroctvím, že společenské výtobytky vyústí do populačního růstu, který bude dříve či později zastaven hladomorem, nemocemi a úmrtností. Polemizoval s optimistickým názorem osvícenců 18. století, kteří viděli společnost jako neustále se zlepšující a rozvíjející.

Malthus zůstal spisovatelem mimořádné důležitosti a debata o něm stále pokračuje. Neomalthusiánské dědictví je stále živé, jak o tom svědčí obavy z přelidnění naší planety či teorie „limitů růstu“ Římského klubu. Problémem malthusiánských teorií je jejich staticnost, protože se nebere v úvahu to, že populační problém vzniká především ve fázi modernizace, zatímco v tradiční i rozvinuté společnosti je populace spíše stabilní.

Cílem stati je zmapovat populační teorii Thomase Malthuse a konfrontovat ji s dnešními poznatky. První část načrtává život Thomase Malthuse. Druhá část rozebírá jeho ekonomickou teorii. Třetí část analyzuje Malthusův „Esej o principu populace“ (1798). Čtvrtá část upozorňuje na malthusiánské dědictví. Pátá část osvětluje debatu o populačním růstu. Šestá část dává do souvislosti populační růst a modernizaci.

Thomas Malthus and Problems Today

The paper is concerned with the population theory of Thomas Robert Malthus. First part outlines the life of Thomas Malthus. Second part analyses his economic theory. Third part examines “An Essay on the Principle of Population” (1798). Fourth part deals with Malthusian heritage. Fifth part examines the debate on population growth. Sixth part outlines the population hypothesis of Simon Kuznets.

Bio

Doc. PhDr. Ing. Marek Loužek, CSc. se věnuje dějinám ekonomických teorií, makroekonomii a hospodářské politice na Katedře hospodářské a sociální politiky Národohospodářské fakulty Vysoké školy ekonomické a Katedře sociologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

Associate professor Marek Loužek, PhD focuses on the history of economic theory, macroeconomics and economic policy in the Department of Economic and Social Policy, Faculty of Economics, University of Economics in Prague and the Department of Sociology, Faculty of Arts, Charles University in Prague.

email: louzek@post.cz

Nad'a Johanisová

Udržitelný nerůst v souvislostech

V posledních letech se v zejména v jižní Evropě objevuje nové hnutí a s ním nový koncept, *décroissance* či *degrowth*, česky překládané jako nerůst (který dal též vznik stejnojmennému mezioborovému akademickému směru). Příspěvek se pokusí přiblížit tento koncept a ukázat, že se nejedná o pojem významově symetrický růstu, nýbrž *de facto* o novou inkarnaci radikální kritiky ekonomického systému, která má své implikace i pro současné napětí uvnitř ekologické ekonomie. Ta je některými autory (např. Clive Spash) kritizována za nerefektované přijímání předpokladů středoproudé ekonomie a ztrátu hlubšího intelektuálního ponoru, které je však protiproduktivní z hlediska hledání skutečných kořenů environmentální krize. Akademický výzkum, zaměřený na podmínky a bariéry udržitelného nerůstu, by mohl být inspirujícím podnětem pro „temněji zelené“ badatele v oblasti ekologické ekonomie.

Sustainable Degrowth in a Wider Context

*In the last decade a new movement and new concept, *décroissance* or *degrowth*, have emerged in southern Europe and with them a new academic discipline, looking at the conditions for sustainable degrowth. The paper will attempt to explain the concept of sustainable degrowth and show that it is not meant as an antonym to "economic growth", but that it is in fact a new incarnation of a radical critique of the current prevailing economic system, and that this has implications for the current tension within the discipline of ecological economics. Clive Spash and others have criticised ecological economics for a "light green" approach: an unreflected acceptance of mainstream economic assumptions and loss of deeper intellectual rigour, which however are counterproductive in terms of a search for the complex economic reasons behind the current environmental crisis. Academic research focused on looking at the conditions under which sustainable degrowth can take place (and of the barriers thereof) could be an inspiration for "deeper green" ecological economists.*

Bio

RNDr. Nad'a Johanisová, Ph.D. pracuje jako odborná asistentka na Katedře environmentálních studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, kde přednáší ekologickou ekonomii. Zaměřuje se na heterodoxní ekonomické iniciativy a na kritické přístupy ke středoproudé ekonomii.

Nadia Johanisova, PhD is an assistant professor at the Department of Environmental Studies, Faculty of Social Studies, Masaryk University in Brno. She teaches ecological economics, her interests include issues around heterodox economic initiatives and critical approaches to mainstream economics.

email: johaniso@fss.muni.cz

Jakub Rákosník

Když se hospodářský růst zastavil: Cesty z velké hospodářské krize 30. let

Příspěvek se zaměří na rozpracování obecné typologie východisek z velké hospodářské krize v podobě tří základních typů řešení: liberálního, korporativního a socialistického. Pozornost bude soustředěna především na společné rysy těchto řešení a jejich vysvětlení bude propojeno se systémovou teorií modernizace, která na nejobecnější úrovni chápe velkou hospodářskou krizi jako dílčí etapu přechodu euro-amerického světa od tzv. liberální modernity 19. století k organizované modernitě po druhé světové válce. V příspěvku budou blíže rozpracovány některé dobové ekonomické teorie a jejich aplikace v praxi druhé poloviny 30. let. Navzdory obvyklému bipolárnímu nahlížení na danou problematiku (demokracie vs. totalitarismus; tržní hospodářství vs. řízené) bude příspěvek naopak upozorňovat na společné rysy společenské transformace napříč politicko-ekonomickými režimy.

When Economic Growth Stopped: Solutions of the Great Depression in the 1930s

The paper will be concerned with the typology of the Great Depression solutions. Three general strategies can be identified: liberal, corporatist and socialist. According to the theory of modernization, Great Depression will be interpreted as a crucial transitive phase between "liberal modernity" of the 19th century and "organized modernity" of the Euro-American area after Second World War. The paper deals with the economic theory of the 1930s and proposes a critical review of the traditional contradictory categories of historical explanation, such as democracy versus totalitarianism or market economy versus macroeconomic planning.

Bio

Doc. PhDr. et JUDr. Jakub Rákosník, Ph.D. se v Ústavu hospodářských a sociálních dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy zabývá dějinami sociálního státu a sociálních teorií.

Associate professor Jakub Rákosník, PhD focuses on the history of welfare state and social theories in the Institute of Economic and Social History, Faculty of Arts, Charles University in Prague.

email: Jakub.Rakosnik@ff.cuni.cz

Josef Seják

Hodnocení biotopů a služeb ekosystémů v kontextu s teoriemi ekonomické hodnoty

Publikování prvního globálního odhadu hodnoty služeb ekosystémů světa (Costanza et al. 1997) a zveřejnění syntetické zprávy o stavu světových ekosystémů (MEA 2005) enormně zvedly zájem o výzkum významu služeb ekosystémů pro udržitelnost života na Zemi. Většina hodnotících studií však dosud vychází z jednostranného neoklasického pojetí ekonomické hodnoty jako pouhých užitků (benefitů) poskytovaných ekosystémy lidským jedincům. Při oceňování bezplatných veřejných služeb přírody vede tento jednostranný koncept ekonomické hodnoty k podhodnocování jejich skutečného významu. Jednostranný koncept ekonomické hodnoty se uplatňuje navzdory tomu, že již na konci 19. století jeden z největších světových ekonomů A. Marshall konstatoval, že ekonomická hodnota musí ve všech případech odrážet nejen přínosy, ale i náklady na takové přínosy. Podobně v současnosti autoři přední interdisciplinární učebnice Ekologické ekonomie konstatují, že hodnota má jak psychické kořeny v uspokojování potřeb, tak fyzické kořeny v entropii (Daly, Farley 2011). Jak vysoká jsou systémová hodnocení přírody, která reflektují její přínosy i náklady? V prezentaci bude diskutován úplný koncept ekonomické hodnoty a budou uvedeny příklady metody hodnocení biotopů a metody hodnocení základních služeb ekosystémů Energie-voda-vegetace.

Valuation of Biotopes and Ecosystem Services in the Context of Economic Value Theories

The first global estimation of ecosystem service values by Costanza et al. (1997) and the Millennium Ecosystem Assessment global report (2005) enormously stimulated the research of the importance of ecosystem services for sustainable living. However, the majority of valuating studies have been based on the standard neoclassical concept of economic value, i.e. mere benefits that ecosystems bring to human individuals. In valuating the public goods freely offered by nature (supporting and regulating ecosystem services), this unilateral approach generally undervalues their real importance. The unilateral approach to the concept of economic value dominates in spite of the fact that even at the end of the 19th century, A. Marshall defined economic value as a two-sided instrumental concept of comparing human needs satisfaction and their production costs. Similarly nowadays, authors of the transdisciplinary Ecological Economics textbook state that value has psychic roots in want satisfaction, as well as physical roots in entropy (Daly, Farley 2011). How high are systemic valuations of nature reflecting both benefits and costs? The paper will discuss the proper, full concept of economic value and will present two methods of systemic valuation of biotopes (Biotope valuation method) and dominant ecosystem services (Energy-Water-Vegetation method).

Bio

Doc. Ing. Josef Seják, CS.c. se na Katedře společenských věd Fakulty životního prostředí Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem zabývá environmentální ekonomikou, ekosystémovými službami a oceňováním přírody.

Associate professor Josef Seják, PhD focuses on the environmental economics, ecosystem services and economic assessment of nature in the Department of Social Sciences, Faculty of Environment, Jan Evangelista Purkyně University in Ústí nad Labem.

email: Sejak@seznam.cz

Josef Šmajš

Ekonomie a etika

Autor připomíná, že ve fázi společnosti nedostatku musely být technologické vztahy k přírodě nadřazovány morální regulaci. Tyto vztahy proto nebyly předmětem etických úvah. Proč se však v situaci, kdy výroba zboží přestala být hlavním společenským problémem, klade v ekonomických vědách takový důraz na růst účinnosti výroby, na podnikatelskou etiku? Proč se vynakládají nemalé prostředky na reklamu, ale nikoli na spotřebitelskou morálku, která by mohla, pokud platí, že výroba je určována poptávkou, omezovat produkci a určovat její vhodnější biologickou strukturu? Autor ukazuje, že nynější abiotické potřeby lidí jsou nadbytečné, že jsou ve stále větší míře určovány výrobou, že lidé jsou rukojmí živelného růstu ekonomiky a technosféry. Vznikající podnikatelskou etiku doporučuje chápat v širším a v užším smyslu. V širším smyslu jako etiku podnikání vůbec, v němž jsou zatím podnikatelské zájmy nadřazovány nejasné budoucnosti lidské kultury. V užším smyslu jako nynější pokus uplatnit slábnoucí morálku ve vztazích lidí v podnikatelské oblasti. Přiklání se k potřebě budování etiky podnikání v širším smyslu. Taková etika by ovšem měla být evolučně ontologicky zakotvená. Morální vztah k přírodě ve sféře podnikání totiž předpokládá respekt a úctu k předmětu vztahu, uznání subjektivity předmětu. Jen takový vztah může mít sílu zakázat jisté jednání, omezit libovůli v používání prostředků. Je proto třeba kritizovat skryté predátorské duchovní paradigma kultury. Společenské vědy dnes evidentně selhávají. Jsou roztříštěné a ve svých funkcích paralyzované kognitivní mafií ekonomických věd spojených s mocí. Jsou málo teoreticky i biologicky kultivované, svůj předmět, jímž by měla být kultura jako umělý subsystem přírody, si zužují na mezilidské vztahy, a nemají proto autoritu ani mezi vědami přírodními, ani u širší veřejnosti a politiky.

Economics and Ethics

Author reminds that technological relationship to the nature needed to be superior to the moral regulations in the ancient societies. He asks, why nowadays the economics so much emphasizes the efficiency of production and business ethics, when the production of goods is no more the crucial social problem. Author shows that most of the contemporary human non-biological needs are redundant and are defined by the production process. Author argues that business ethics should be rooted in evolutionary ontology. Ethical approach of business towards nature needs to be based on the respect towards the object of the business activity. Contemporary social sciences, however, are scattered and paralysed by the mafia of economics connected to the political power, and fail.

Bio

Prof. PhDr. Ing. Josef Šmajš, CSc. se na Katedře podnikového hospodářství Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity zabývá vztahem přírody a kultury z fiozofického hlediska.

Professor Josef Šmajš, PhD focuses on the relationship of nature and culture from the philosophical viewpoint in the Department of Corporate Economy, Faculty of Economics and Administration, Masaryk University.

email: smajs@econ.muni.cz

Ondřej Vojáček, Jan Macháč, Lenka Slavíková

Eutrofizace v povodí Orlické přehrady: Ekonomicky efektivní stav nebo problém k řešení?

Orlická přehrada trpí nadměrnou eutrofizací a nesplňuje požadavky na dobrý ekologický stav vod definovaný rámcovou směrnicí o vodě. Důvodem je vysoký přísun fosforu z povodí, jehož následkem dochází k masivnímu výskytu vodního květu (zejm. v letních obdobích). Následkem tohoto stavu jsou omezeny funkce, které společnost přehrada poskytuje (rekreační, estetické atd.). Prezentace je zaměřena (i) na představení nákladově efektivního scénáře snížení přísunu fosforu na úroveň potřebnou pro dosažení dobrého ekologického stavu a dále na (ii) představení výsledků analýzy přínosů, které by snížení přísunu fosforu přineslo.

Prezentace se také zabývá relevancí použité metodiky a diskusí metodologických problémů, které jsou s podobnými typy analýz spojeny. Budou diskutovány i základní otázky, které vyplynuly z disproporční analýzy (požadované snížení znečištění v každém segmentu vs. odpovídající podíl na celkových nákladech; příjemci benefitů vs. ti, kteří nesou náklady).

Prezentace diskutuje v kontextu rámcové směrnice o vodě otázku, co je možným ospravedlněním realizace opatření v situaci, kdy celkové náklady jednotlivých „plátců“ jsou výrazně vyšší než potenciální společenské přínosy.

Deal or Not to Deal with the Excessive Water Eutrophication in the Orlík Catchment?

The Orlík Reservoir is interesting and demonstrative example of the catchment (12,117 km²) that faces high phosphorus contamination and therefore strong cyanobacteria occurrence, especially during the summer seasons. The catchment does not meet the legislative requirements of the EU Water Framework Directive (WFD) for good ecological status. Also many possible uses are lost (recreational, aesthetic, etc.).

The presentation presents the results of the systematic cost effectiveness (CEA) and cost benefit analysis (CBA) done and discusses the relevance of the methodology and also the significant methodological issues and possible difficulties when doing similar analyses. Also important disproportionality questions are covered: the required pollution reduction in each segment vs. corresponding share of on the total costs and equity questions; beneficiaries vs. cost bearers.

The presentation raises fundamental question whether the water quality in Orlík catchment should be improved in the situation of exceeding cost over potential benefits and discuss the issue in the context of the WFD.

Bio

Ing. Ondřej Vojáček, Ph.D. a Ing. Lenka Slavíková, Ph.D. se na Katedře ekonomiky životního prostředí Národohospodářské fakulty Vysoké školy ekonomické v Praze věnují ekonomickému hodnocení ochrany životního prostředí. Bc. Jan Macháč dokončuje studium oboru Ekonomika životního prostředí na Národohospodářské fakultě Vysoké školy ekonomické v Praze a zabývá se především ekonomikou vody.

Assistant professor Ondřej Vojáček, PhD and assistant professor Lenka Slavíková, PhD focus on the economic assessment of environmental protection in the Department of Environmental Economics, Faculty of Economics, University of Economics in Prague. Jan Macháč studies Environmental Economics at Faculty of Economics, University of Economics in Prague. He is interested mostly in the water related economic issues.

email: ondrej.vojacek@gmail.com, jmachac@centrum.cz, lenka.slavikova@vse.cz

Viktor Vojtko, Anna Draxlerová

Fair trade a ekonomické vzdělávání

Moderní ekonomické vzdělávání není pouze o předávání znalostí. Neméně důležitá je i výchova směrem k etice a uvědomění si dlouhodobých globálních důsledků lidského jednání – pozitivních i negativních. A jedním z přístupů, který se snaží reflektovat a pozitivně transformovat dopady spotřeby v rozvinutých společnostech, je hnutí Fair trade – férové obchodování se zeměmi třetího světa.

Cílem tohoto příspěvku je představit hnutí Fair trade, zamyslet se nad jeho principy, dopady a potenciálem jeho zapojení do vysokoškolského ekonomického vzdělávání. Zároveň jsou v této souvislosti prezentovány výsledky výzkumu, který byl v roce 2014 proveden u studentů končících ročníků vybraných jihočeských středních škol a u studentů Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, která je první fairtradovou fakultou v Česku.

Fair Trade and Economic Education

A very important feature of present economic education is also education towards ethics and raising awareness of long-term global consequences of human behaviour – positive and negative. One of the approaches that are trying to reflect and transform impacts of developed countries consumption is the Fair trade movement – fair trading with developing countries producers.

The main aim of this paper is to introduce the Fair trade movement, consider its principles, impact and potential involvement to higher education in economic area. Alongside, chosen results from a survey amongst South Bohemia high school students and Faculty of Economics, University of South Bohemia students are to be presented as well.

Bio

Ing. Viktor Vojtko, Ph.D. se na Katedře obchodu a cestovního ruchu Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity zabývá simulačními modely, retail managementem a marketingem a spotřebním chováním. Bc. Anna Draxlerová studuje obor Obchodní podnikání na Ekonomické fakultě Jihočeské univerzity a téma fairtrade zpracovává ve své diplomové práci.

Assistant professor Viktor Vojtko, PhD deals with simulation models, retail management and marketing and consumption behaviours in the Department of Trade and Tourism, Faculty of Economics, University of South Bohemia in České Budějovice. Bc. Anna Draxlerová studies Master program Management of Commerce at Faculty of Economics, University of South Bohemia. Her thesis is focused on the fair trade.

email: vojtko@ef.jcu.cz, adraxlerova@seznam.cz